

NBE

Hafta

SANAT
SAĞLIK
SPOR
İYİ YAŞAM
TEKNOLOJİ

SAYI: 07

BAŞAK DİZER TATLITUĞ
SEZONSUZ MODA ÇAĞI
BAŞLIYOR

FARUK ŞÜYÜN
NAZLI ERAY'IN
MASASINDA...

ŞEBNEM TURHAN
DOLAR NEREYE
KOŞUYOR?

ŞEREF OĞUZ
İLERİ TEKNOLOJİ
FETİŞİZMİ VE SONUÇLARI

DİDEM ERYAR ÜNLÜ
GRETA'NIN
KEHANETİ
GERÇEKLEŞTİ,
ŞİMDİ NE OLACAK?

Füsun Eczacıbaşı

Dünyanın önde gelen müzelerinin danışma kurulunda, mütevelli heyetinde yer alıyor. Kurucuları arasında yer aldığı SAHA Derneği, Türkiye'de çağdaş sanat alanında en önemli platformlardan... Füsun Eczacıbaşı ile SAHA'nın yeni projelerini konuştuk.

14 SANAT
SOHBETLERİ

SAHA

SANAT ÜZERİNDEN İLETİŞİM KURMA

TÜRKİYE'DE ÇAĞDAŞ SANATIN TANINIRLIĞINI ARTIRMAK İÇİN BUNDAN 9 YIL ÖNCE ÇOK KIYMETLİ BİR HAREKETİN TEMELLERİ ATILDI: SAHA DERNEĞİ... ULUSLARARASI ARENADA PEK ÇOK ÖNEMLİ ORGANİZASYONA İMZA ATAN, GENÇ SANATÇILARA DA PLATFORM OLUŞTURAN SAHA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI FÜSUN ECZACIBAŞI İLE SAHA DERNEĞİ DİREKTÖRÜ VE KÜRATÖR ÇELENK BAFRA'YLA BİR ARAYA GELDİK. KONUMUZ, PANDEMİ SONRASI TÜRK ÇAĞDAŞ SANATININ YOL HARİTASI...

FOTOĞRAFLAR ALİ KABAŞ

Füsun
Eczacıbaşı

K İÇİN ORTAK AKILDAN GÜÇ ALAN OLUŞUM

SELİN
BOZKURT

Çelenk

Bafra

16 SANAT SOHBETLERİ

Füsun Eczacıbaşı,
SAHA Yönetim Kurulu
Başkanı

Sanatseverlerin daha fazla dayanışma içinde olduğu, kültürel kurumlarına daha fazla destek olmayı önemsedikleri bir döneme girmeliyiz.

Sanata ve koleksiyonerliğe olan ilginiz nereden geliyor?

FÜSUN ECZACIBAŞI: Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde okudum. Son sene akademinin adı 'Mimar Sinan' olarak değiştiği için MSÜ'den mezun oldum. Bunu özellikle belirtiyorum zira benim okuduğum dönemde DGSA eğitimi çok daha farklı bir yapıdaydı.

Nasıl değişiklikler vardı örneğin?

F.E: Bütün bölümler, aynı atölyede bir sene boyunca ortak temel sanat eğitimi alırdık. Akademi'nin eğitiminin omurgasını oluştururdu o atölye... Benim sanatla olan ilişkim, merakım ve tutkum yıllara dayanır... Kendi başıma öğrenci bütçemden ve yarı zamanlı işimden kazancımdan biriktirdiklerimle ilk aldığım eserler de o dönemdir. İlk edindiğim eser okulda vefat eden bir hocamızın ailesinin elden çıkarttığı Fransız sanatçı Arman'ın eseri... Diğeriyse 3 taksitte aldığım bir Adnan Çoker eseridir.

Ve koleksiyonerliğe böylelikle başlamış oldunuz, öyle mi?

F.E: Koleksiyonerlik çok iddialı bir kelime... Hele dünyada örneklerini gördükten sonra...

Evet daha sonra Faruk ile sanat yolculuğum çok daha derinleşti, çok daha fazlakatman kazandı ama ben müsaadenizle bunu kullanmayı tercih etmiyorum. Sanatın her formuyla kurulan iletişim, onun aracılığıyla açılan duygu ve düşünce dünyası, başka kültür ve düşünce yapılarıyla diyalog kurabilmek, o pencereden bakabilmek, yaşamı değerli kılan, anlamlandıran, dönüştüren bir olgu... Bir müzede veya başka bir kamusal alanda başkalarının da gördüğü tepki verdiği bir sanat etkinliğini deneyimlemek, hele de onun gerçekleşmesi için katkıda bulunmak hepsinden daha kıymetli bugün benim için.

SAHA'yı kurmanızı tetikleyen unsur ne oldu?

F.E: Türkiye'de güncel sanat ekosisteminin çok kuvvetli bir temeli var. Dünya ölçeğinde müzelerimiz, arşiv ve araştırmaya öncelik veren kurumlarımız, çok önemsenen Bienal'imiz, bu temelin çok kuvvetli ve gurur duyulacak taşıyıcı kolonları... Bütün bu kurumlar dünya ölçeğinde çok kıymetli işler yaparken tabii ki kaynaklarını kendi faaliyetleri için ayırmaları gerekiyor. Öteyandan dünyada bütün örneklerde gördüğümüz sanat ve sanat-

çının kâr amacı gütmeyen ve büyük kitlelerle iletişim kurabilen bienaller, müze sergileri gibi büyük sanat etkinliklerinde yer almaları, ancak kendi ülkelerinden kamu desteğiyle mümkün oluyor. En kolay örneği Venedik Bienali'nin ana sergisinin girişindeki destek panosuna bakınca göreceğiniz o uzun listedeki destekçiler hep kamu desteği oluşumları, fonları... Bizim ekosistemimizin en büyük eksiği, bir karşılık beklemeden Türkiye'den kültür ve sanatın evrensel değerler ile uluslararası platformlarda temsiliyetine destek olacak, fon sağlayacak bir yapının olmamasıydı.

Peki böyle bir oluşumun temelleri ilk olarak ne zaman atıldı?

F.E: SAHA'nın ilk fitili 2011 yılında Tate Modern 10.yıl sergisine davet edilen sanatçı kolektifi Pist'in, sergiye gitmesine iki hafta kala resmi kanallardan sözü verilen desteğin bürokratik engellere takılmasıyla oldu. Biz üç arkadaş bir gün içinde kendi kaynaklarımızla buna çözüm yaratıp sanatçılarımızın sergiye katılımı için gerekli desteği sağladık. Böylelikle bu oluşumun fitili ateşlendi. Hemen sonra artık bu konuda ciddi bir eksik olduğunu ve organize bir çatı altında bir şeyler yapmamız ge-

Çelenk Bafra,
Küratör ve SAHA Direktörü

İçinden geçmekte olduğumuz dönem uluslararası etkileşim ve hareketliliğin zorlaşıp içe kapanmayı beraberinde getirme tehlikesi taşıyor.

Son dönemde sanata olan artan ilgi sebebiyle sivil toplum kuruluşlarının da bu alanda çalışmalar yaptığını ele alarak, SAHA'yı farklılaştıran unsurlar nelerdir?

Ç.B.: Dünya çapında ses getiren sanatçılarımız ve sanat kurumlarımız olmasına rağmen görsel sanatlar alanına merkezi ve yerel yönetimlerin ilgisi de, desteği de yeterli değil. Kamu kaynaklarının çağdaş sanata ve sanatçıya ayrıldığı nadir zamanlarda ise karar mekanizmalarının bağımsızlığı ve şeffaflığı tartışma konusu olabiliyor. Oysa ki güncel sanat alanındaki yaratıcı üretimin piyasadan ve politikadan bağımsız olarak desteklenmesi ve uluslararası diyaloga katılımı vazgeçilmez önem taşıyor. Evrensel değerlere saygılı ve demokratik bir duruşla, Türkiye çağdaş sanatı için özgür bir "saha" oluşmasına katkıda bulunmak ve sanatı desteklemek adına atılmış bir adım SAHA. Şanslıyız ki destek konusundaki eksikleri sadece SAHA değil farklı pek çok sivil toplum girişimi ve hayırseverler elinden geldiğince doldurmaya çalışıyor. Uluslararası sanat kurumları tarafından davet edilen projelerin hayata

geçmesi için kurumlarla doğrudan işbirliği halinde çalışan SAHA, proje süreçlerinde kolaylaştırıcı rol üstleniyor. Gerekirse sanatçıların eser ve proje üretimleri için kaynak geliştiriyor. SAHA, üyeleri, destekçileri ve danışmanları sayesinde sanatçı, küratör ve sanat yazarlarının öğrenim ve üretim ortamlarını ve Türkiye sanatının uluslararası ağlarla etkileşimini geliştirme misyonunu sürdürüyor. Yıl boyunca hem kâr amacı gütmeyen sanat kurumlarından Türkiye'den sanatçı ve küratörlere yer vermek istedikleri projelere dair başvuru alıyoruz, böylece müze ve kurumlarda açılacak uluslararası sergilere sanatçıların katılıp yeni iş üretebilmesini sağlıyoruz; hem de sanat alanında kurumsal ortaklıklar yapıyoruz. Tate, St Ives ile Birleşik Krallık'ta ve Slavs and Tatars ile Almanya'da başlatmaya hazırlandığımız yeni ortaklıkların yanı sıra Hollanda'da Rijksakademie ve De Appel; Lübnan'da Ashkal Alwan, Birleşik Krallık'ta Delfina Vakfı ve Block Universe ve ABD'de ISCP ve ICI gibi sanat ve eğitim kurumlarıyla işbirliklerimiz gelişerek devam ediyor. Geçmişte yurtdışında çeşitli müzelerin

koleksiyonlarına Türkiye'den sanatçıların eserlerini kazandırdık, Fransa'daki Centre Pompidou ile geçen yıl kurduğumuz ortaklıkla her yıl bir sanatçımızın eserinin müze daimi koleksiyonuna satın alınmasını teşvik ediyoruz.

SAHA'nın sanatçı ve küratörlere yönelik yeni bir bir stüdyo programı başlattığını biliyoruz. Sonuçlarına ilişkin bilgi alabilir miyiz?

Ç.B.: Saha Studio'nun Ağustos'ta başlayan ilk dönemine davet edilen sanatçılar Larissa Araz, Alper Aydın, Özgür Demirci ve Sibel Horada'nın yaptıkları araştırmaların sonuçları ve ürettikleri eserler, yeni video, fotoğraf, heykel ve enstalasyonlar, önce 19 Aralık'taki ön buluşma ve sunumlarla; akabinde 19-22 Şubat tarihleri arasında düzenlediğimiz sergiye eşlik eden bir seri söyleşi, panel ve performansla paylaşılmıştı. Sanatçıların araştırma, üretim ve etkileşim ortamlarını geliştirmeye odaklanan SAHA Studio programının yeni dönemine ise Kerem Ozan Bayraktar, Borga Kantürk, Gülşah Mursaloğlu, Metehan Özcan ve Dilek Winchester katılıyor.

18 SANAT SOHBETLERİ

rektiğine olan inançla, bizim gibi düşüneceğine inandığımız 6 arkadaşımızı daha davet edip SAHA'yı 9 kurucu ile beraber hayata geçirdik. 9 kişi olarak daha ilk toplantımızda mutlak bir fikir birliği içindeydik. Hepimiz aynı tutku ve inançla buluştuk. Çok temel konularda kafa yorduk, özellikle etik yapısını çok sağlam temellere oturtmak için çok kafa patlattık, sanat insanlarına, düşünürlerine danıştık. Biz kurucuların veya yönetim kurulu üyelerinin şahsi beğenileri, düşünceleriyle şekillenmesi veya zaman içinde ona evrilmesine karşı çok sağlam bir yapı oluşturduk. En doğru olanın sanatı ve sanatçıyı gölgelemeden, oluşumun veya bizlerin görünürlüğüne minimuma indirgeyerek sanat profesyonellerinin seçici ve karar verici olduğu; hesap verebilmenin, şeffaflığın olmazsa olmaz kabul edildiği bir sistem oturttuk. İlk sene 30 kadar olan üye sayımız bugün ne mutlu ki 100'ü aştı. Bize desteklerini PR malzemesi yapmayan, sessizce büyük bir cömertlikle destek veren 6 kurumsal destekçimiz var. Üyelerimizin ve kurumsal destekçilerimizin aynı etik değerlerle hareket etmeyi içselleştirmiş, aynı tutkuyla sanatı ve sanatçıyı desteklemeyi misyon edinmiş olduğunu büyük bir iç rahatlığı ile söyleyebilirim.

Gündelik temponuzda SAHA ne kadar vaktinizi alıyor?

F.E: Her anını alıyor diyebilirim. İşimi bir süre önce kapattım, çocuklarım artık yurt dışındalar, dolayısıyla daha önce birkaç parçaya böldüğüm zamanım tamamen SAHA'ya ait. Her an bu konuda çalışarak, öğrenerek, uluslararası kurumlarla iletişimi sürdürerek geçiyor zamanım. Gece ve gündüz, ofiste veya evde, burada veya seyahatte...

Pandemi sırasında işlerinizi nasıl yürüttünüz?

F.E: Zoom dünyasında yaşar olduk. Hem ekip, hem yönetim kurulu toplantılarımız hem de uluslararası kurumlarla olan görüşmelerimiz bilgisayar üzerinden hiç aralıksız devam ediyor. Hatta bazı günler eskisinden de yoğun geçiyor. Ofis işlerimiz hemen hiç aksamamışken SAHA Studio'yu yeniden programlamak zorunda kaldık.

Bu dönemin sonrasında çağdaş sanat adına olumlu gelişmeler olabileceğini düşünüyor musunuz?

F.E: Bu konuda herhangi bir öngöründe bulunmak çok zor. Sanat bir süredir çok fazla popüler kültür malzemesi haline getirilmeye, içeriği çok boşaltılmış bir statü malzemesi olarak kullanılmaya, gerekli düşünsel emek harcanmadan anlamsız bir tüketim nesnesi olarak edinilmeye başlanmıştı bir kesim tarafından... Dijital deneyimle gerçek sanat deneyiminin eş tutulduğu, sanat fuarı ile biennallerin eşdeğer aktiviteler olarak değerlendirildiği, mega galerilerin müze zannedildiği tuhaf bir döneme girmiştik.

Peki bu durumu değiştirmek adına neler yapılmalı?

F.E: Ben bu durup, düşünme aralığının bir faydası olacağını ummak istiyorum. Dediğim gibi bir öngörü değil bir dilek ancak bu söylediklerim... Asıl bu dönemde belli olacak bence her konuda samimiyet, içselleştirme... Sanatseverlerin daha fazla dayanışma içinde olduğu, müzelerine, kültürel kurumlarına daha fazla destek olmayı önemsedikleri bir döneme girmeliyiz. Bütün dünyada müzeler, sanat kurumları üyelerinin destekleriyle ayakta duruyor. Bizde de bu modelin daha fazla gelişmesi lazım. Mesela İstanbul Modern öncülerdendir üyelik programı sunmakta... Benim yakından gözlemlene fırsatı bulduğum sanatın öncüsü ülkelerde sanatseverler ve kurumsal destekçiler birden fazla kuruma üyelik desteği vererek bu alanı sahipleniyor, kuvvetlenmesini sağlıyor. Kültür ve sanat alanında sözü geçmeyen, bilinmeyen, iletişim yapamayan bir ülkenin daha fazla beton kuleler inşa ederek veya daha fazla tekstil ihracı ederek saygın ve gelişmiş bir ülke konumu edinmeyeceğine, bireylerinin mutlu ve aydın olmayacağına inanarak kurumları, iş insanlarını ve sanatseverleri hem bizim yanımızda hem de diğer sanat kurumlarının yanında daha çok göreceğimize inanmak istiyorum.

Geçen hafta sizin çalışmalarınızla ilgili iki güzel haber aldık. İlki, Art Basel'de konuşmacı olarak yer alacağınız. Ve de Amerika New Museum'un danışma kuruluna davet edildiğinizi öğrendik...

F.E: Art Basel Covid-19 döneminde Sanat Dünya'sının farklı paydaşlarını davet ettiği webinar serisi başlattı. Galeri temsilcileri, müze temsilcileri, market analistleri ile yaptığım şimdiki kadar, her birinde 4'er konuşmacı davet ederek. Benim yer alacağım ise yine farklı coğrafyalardan 4 koleksiyoner ve sanat hamisi arasında geçecek bir webinar. Ana hatları ile sizinle bu röportajda konuştuklarımız etrafında konuşacağız New Museum konusunda ise sanıyorum bir kafa karışıklığı var. Danışma kurulunda yer aldığım müze Tate Modern. Ama New Museum'un Mütevelli Heyeti'ne katıldım en son. New Museum güncel sanata yer veren kurum olarak dünyada benim en beğendiğim müze... Benim için büyük onur bu müzenin en üst düzey yönetiminde yer almak. Öte yandan asıl misyonum Türkiye'den sanatın, uluslararası kültürel iletişimin sözü geçen bir katılımcısı olması, o diyalogun içinde yer alması, tanınırlığının, görünürlüğüne artması. Bunun için SAHA ile kendi coğrafyamızdaki ekosistemin bütün paydaşları ile kuvvetlenmesi, köklenmesi ve içselleştirilmesine çaba göstermenin yanı sıra dışarıda da sözcülüğünün tutarlı bir şekilde yapılması gerekiyor. Dolayısıyla kişisel olarak bir onur olmakla birlikte asıl bu bağlamda bir platform olacağı için mutluyum. Mütevelli heyetindeki sorumluluğum Kolombiya'dan bir başka üyeyle birlikte uluslararası liderlik komitesine eşbaşkanlık yapmak ve bu komiteyi mütevelli heyetinde temsil etmek olacak.

SANAT 19 SOHBETLERİ

Pandemiden etkilendi mi peki bu oluşumlar?

Ç.B: Mart ayında SAHA Studio'ya yerleşip birlikte çalışmaya başlarken küresel salgın karşısında ofislerimizi geçici olarak kapattık. Programın süresini ise neredeyse dokuz aya uzattık ki sanatçılar mekandan atölye olarak da faydalanabilsin. SAHA Studio'ya Haziran ayında geri dönmeyi dilerken yılsonuna kadar programı tamamlamış olmayı hedefliyoruz. Studio'da bir arada çalışmamız bir süreliğine ertelense de bu dönemi sanatçılarla diyalog halinde, araştırmayla ve çevrimiçi toplantı ve sunumlarla devam ettiriyoruz. Umarım ki sonbaharda düzenleyeceğimiz kamusal programlarla sanatçılarla sohbet edip stüdyolarını ziyaret edebileceksiniz. O zamana dek SAHA Studio'nun yeni dönem sanatçılarını şu sıralar evde neler yaptıklarını ve SAHA Studio'da gerçekleştirmek istedikleri projeleri sorduğumuz söyleşiyi web sitemizden okuyabilirsiniz.

Seçici kurul tarafından seçilen sanatçı ve küratör adaylarını belirlerken hangi şartlara dikkat ediliyor?

Ç.B: SAHA Studio'nun ilk iki döneminde sanatçılar, misafir sanatçı programları konusunda deneyimli bir seçici kurul tarafından davet ediliyor. Küratör ve eğitmen Vasıf Kortun ve sanatçı Hera Büyüктаşçıyan ile yürüttüğüm seçim sürecinde SAHA'nın İstanbul dışında işbirliği yaptığı bağımsız sanat inisiyatiflerinden de yani Ankara, Çanakkale, Diyarbakır ve İzmir'den de sanatçı

önerileri aldık. Değerlendirilen 30 aday portfolyosunda medyum ya da yaş kriteri gözetilmezken sanatçıların SAHA Studio imkanlarından yararlanma potansiyellerine, bireysel ve kolektif deneyimleri sayesinde programda yaratacağı etkileşime ve İstanbul dışından sanatçılara da fırsat vermeye dikkat edildi. Küratöryel programımız ise özellikle yurtdışından Türkiye sanatını araştırmak için bir süreliğine İstanbul'da çalışması gereken bağımsız küratörlere ve işbirliği yaptığımız yurtdışı sanat kurumlarının araştırmacılarına ev sahipliği yapıyor.

İstanbul dışından da bağımsız sanat inisiyatifleriyle çalıştınız. Bu süreç devam edecek mi?

Ç.B: 2005 yılından itibaren Türkiye'nin pek çok kentinde projelere katılma fırsatım oldu, farklı kentlerle etkileşim bana çok şey öğretti, her şeyden önce Türkiye kültür ve sanatına dair daha bütüncül bir izlenim edindim. Türkiye'de sanat inisiyatifleri, ana akımdan ve piyasa koşullarından bağımsız olarak hazırladıkları sergi, yayın ve programlarla farklı sanatçılara ve yenilikçi projelere alan açıyor. Özellikle, sanat okullarının olduğu kentlerde müthiş bir dinamizm ve üretim var. Tek sorun kurumsal altyapı ve piyasa olmadığı için görünür olmamaları ve kaynak sıkıntısı. SAHA olarak Türkiye'nin sadece İstanbul'dan ibaret olmadığını uluslararası platformlarda da anlatmaya

çalışıyoruz. Tam da bu nedenle, İstanbul Bienali'nin yanı sıra Çanakkale, Sinop ve Mardin bienalleri ile düzenli iletişim halinde desteğimizi sürdürüyoruz. SAHA Sanat İnisiyatifleri Sürdürülebilirlik Fonu kapsamında bu yıl 5 farklı kentimizde ve dijital mecrada faaliyet gösteren 8 sanat inisiyatifine destek sağlıyoruz: a4 Açık Sanat Alanı (Diyarbakır), AVTO (İstanbul), Eldem Sanat Alanı (Eskişehir), Karantina (İzmir), Loading (Diyarbakır), Performistanbul (İstanbul), sub (Çanakkale) ve Orta Format. Bu fon, kâr amacı gütmeyen sanat inisiyatiflerinin gelişimine katkıda bulunmak, kamuya açık program ve etkinliklerinin sürekliliğini teşvik etmek amacıyla oluşturuldu. Sadece bu yılkiyle değil geçmişte işbirliği yaptığımız diğer inisiyatiflerle de diyalogumuzu sürdürüyor ve bilgi, bağlantı ve birikimimizi karşılıklı olarak paylaştığımız bir ortaklık kurmaya çalışıyoruz. Daha yapmamız gereken çok şey var şüphesiz.

Yeni dönemde özellikle desteklemeyi planladığınız projeler var mı?

Ç.B: İçinden geçmekte olduğumuz dönem uluslararası etkileşim ve hareketliliğin zorlaşmış içe kapanmayı beraberinde getirme tehlikesi taşıyor. Tam da bu nedenle, SAHA olarak özellikle yurtdışı ortaklıklarımızı geliştirerek Türkiye sanatının uluslararası kültürel diyaloga katılımı artırmayı hedefliyoruz. Yurtdışı ve Türkiye'deki misafir sanatçı ve küratör programlarına ağırlık vermeye devam edeceğiz. Şimdilik ertelenmiş gibi dursa da Türkiye'den sanatçı ve küratörlerin sonbahardan itibaren yurtdışında davetli olduğu pek çok sergi ve program var, bağlantı ve desteklerimizle bunların en iyi şekilde hayata geçmesini kolaylaştırabilir, çeşitlendirip geliştirebiliriz. Daha proaktif davranarak Türkiye'nin sanatsal birikimin bilinirliğine ve sanatçıların, inisiyatiflerin, küratör ve sanat yazarlarının uluslararası tanıtımına daha çok katkıda bulunabiliriz. Yurtdışında kâr amacı gütmeyen sanat kurumlarının Türkiye güncel sanat tarihini ilgilendirecek bir konuda hazırlamak isteyecekleri kapsamlı bir araştırma yayınına veya Türkiye'den bir sanatçı monografisi yayımlamalarına destek olmayı isteriz. Geçmişte buna benzer yirmiden fazla yayın destekleyip bu yayınları imkanlarımız ölçüsünde üyelerimizle ve Türkiye'nin farklı sanat kütüphaneleriyle de paylaştık. Türkiye'de ise SAHA Yazı Dizisi ile de bağımsız sanat yazarlarına alan açmaya çalışıyoruz. Bizimle aynı misyonu paylaşan ve sanatta ticari amaç gütmeyen her kişi ve kuruma kapımız açık, bize www.saha.org.tr web sitemizden ulaşabilirler, birlikte neler yapabileceğimizi konuşuruz. Ortak akıldan ve birlikten kuvvet doğar, bu da ülkemizin sanat ekosistemine fayda yaratır.